

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Адыгэ Республикэм и Президенту Тхьаклушынэ Аслъан Росздравнадзорым АР-мкIэ и ГъэlorышлэпIэ ипашэу Шымыгъэху Айтэч тыгъуасэ IoфшIэгъу зэлукIэгъу дырилагъ. Ащ хэлэжъагъэх АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэмрэ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэ ипашэу Натхьо Разыетрэ.

Медицинэ фэло-фашIэхэм альэныкьокIэ мы аужырэ уахътэм цыфхэм упчIабэ зэряIэр Тхьаклушынэ Аслъан пэублэм къыщилуагъ. ГумэкIыгъохэр дэгъэзыжыгъээнхэм пае зигугъу къэтшыгъэ ГъэlorышлэпIэм Ioфэу ышIэрэм, медицинэм джырэ лъэхъан зэхьокIыныгъэу шыкIохэрэм республикэр зэрафэхъазырым, ащкIэ анахъэу анаIэ зытырагъэтын фаехэм Президентыр къакIэлупчIагъ.

Шымыгъэху Айтэч къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ социальнэ хэхьоныгъэхэм, наркотикхэмрэ психотропнэ веществохэмрэ ягъэзекIон фэгъэзэгъэ медицинэ ыкIи фармацевтическэ учреждениехэм лицензиехэр ятыгъэнхэм алыпIлэгъэныр япшэрылшъхьаI. Мыхэм организации 548-мэ яIoфшIэн зэрэзэхашэрэр ауплъэкIу, хэукьоныгъэ зышIыгъэхэм япхыгъэ къэбархэр Росздравнадзорым, министерствэ зэфэшъхьафхэм, Прокуратурэм, муниципальнэ образованийехэм япашэхэм аIэкIагъахьэх. ГушыIэм пае, 2010-рэ илъэсыр пштэмэ, шапхъэхэм адимыштэрэ Iзэгъу уцхэр зыдэлъ къэмлэнэ 81-рэ республикэм иаптекэхэм къачIахыгъ. БлэкIыгъэ илъэсым цыфхэм гъогогъу 89-рэ ГъэlorышлэпIэм лъэIу тхылыкIэ зыкыфагъэзагъ, 2009-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, ар

Президентым изэлукIэгъухэр

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

процент 40-кIэ нахьыб. Медицинэм ифэло-фашIэхэр республикэм зэрэцагъэцакIэхэрэм уигъэрэзэнэу зэрэщымыгъыр ары анахъэу цыфхэм къыхагъэщырэр.

Гъэсэнэгъэм иучреждениехэм япхыгъэ медицинэ кабинетхэу лицензиэ зIэхэм япчъагъэ Адыгеим зэрэщымакIэр (аныхъэу ар зыфэгъэхыгъэр кIэлэцIыкIу IыгъыпIэхэр арых) ыкIи амалэу шыIэмкIэ а хэукьоныгъэр дэгъэзыжыгъэн зэрэклаэм Тхьаклушынэ Аслъан ГъэlorышлэпIэм ипашэу ыналэ тырыригъэдзагъ. Ащ дакIоу, зипсауныгъэ зэщыкьогъэ цыфхэм ящыкIэгъэ медицинэ IэпыIэгъур, Iзэгъу уцхэр шIокI имыIэу аIэкIэгъэхъэгъэнхэ, къызытефэхэрэм ыпкIэ хэмылэу ахэр ягъэгъотыгъэнхэ, ащкIэ сымэджэщхэм, поликлиникэхэм яIoфшIэн зэрэзэхашэрэм

лыпIлэгъэн зэрэфаем ягугъу къышIыгъ. А зэкIэри зыгъэцэкIэнхэ фэе Росздравнадзорым республикэмкIэ и ГъэlorышлэпIэрэ АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымкIэ и Министерствэрэ яIo зэхэлэу, язэпхыныгъэ агъэпытэзэ Ioф зэдашIэмэ ишIогъэшхо къызэрэкIоштыр Президентым къыхигъэщыгъ.

Натхьо Разыет къызэриIуагъэмкIэ, федеральнэ программэу «Псауныгъэр къэухъумэгъэным и системэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэныр (имодернизация)» зыфиIорэм диштэу мы илъэситIум къакоцI федеральнэ гупчэм сомэ миллион 856-рэ фэдиз Адыгеим кыфитIупшышт, чыпIэ бюджетми сомэ миллион 200 фэдиз къыхахышт. Ащ ишIуагъэкIэ медицинэм исистемэ Ioф шызышIэхэрэм ащыщхэм ялэ-

жъапкIэ къалэтышт, учреждениехэм яматериальнэ-техническэ базэ зырагъэушъомбгъушт, гъэцэкIэжыныхэр арашIылэщтых.

Мы мэфэ дэдэм Тхьаклушынэ Аслъан «Автомобильным» АР-мкIэ ичIыпIэ отделе ипашэу Нешан Терзьян ригъэблэгъагъ. Цыфхэр зезыщэрэ автотранспортым къэралыгъо лицензиэ етыгъэным, ащкIэ законодательствэр гъэцэкIагъэ зэрэхурэм, нэмыкI лъэныкьохэм алыпIлэрэ отделым блэкIыгъэ илъэсым Ioфэу ышIагъэм изэфэхьысыжыхэм, пшэрылэу зыфигъэуцужыыхэрэм бгъуитIур атегушыIагъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Адыгеим иинвестиционнэ проектхэр Урысыем и Къыблэ анахъэу анаIэ зыщытырагъэтыщтхэм ахагъэхъащтых

Урысые Федерацием и Правительствэ и Тхьаматэ игуадзэу Дмитрий Козакрэ Урысые Федерацием и Президент и Полномочнэ лыкIоу ЮФО-м шыIэ Владимир Устиновымрэ зыхэлэжыгъэхэ зэлукIэгъоу мэлылфэгъум и 8-м къалэу Ростов-на-Дону шыкIуагъэм ащ фэдэ унашъо щаштагъ.

Мы зэлукIэгъум хэлэжыгъэхэр 2020-рэ илъэсым нэс ЮФО-м социальнэ-экономикэ хэхьоныгъэу ышIыштымкIэ истратегие, регион инвестиционнэ проектхэм ягъэцэкIэн, цыфхэр къыхагъэлажыхъэхэ фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ягъэпсын иухын афэгъэхьыгъэ Ioфыгъохэм атегушыIагъэх.

ЮФО-м анаIэ зыщытырагъэтышт инвестиционнэ проектхэм атегушыIэхэ зэхъум, Адыгэ Республикэм и Президенту Тхьаклушынэ Аслъан инвестиционнэ проектизмэ къащыуцугъ.

Апэрэ проектыр зыфэгъэхьыгъэр Тэхьутэмыкьое районым джырэ уахътэм диштэрэ фэбапIэхэу хэтэрыкIхэмрэ къыгъагъэхэмрэ къызыщыдагъэкIыштхэр зэрэцагъэпсыщтхэр ары. Компаниеу

ООО-у «Зеленый дом» зыфиIорэм мы проектым пае сомэ миллион 575-м ехъу къытIупшыгъах. ПстэумкIи ащ игъэпсын сомэ миллиондрэ миллион 275-рэ пэIухъащт. 2007-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу 2013-рэ илъэсым нэс ащ ишIын пылшыщтых. Мыщ продукциие къабзэхэр къыщыдагъэкIыштых. БлэкIыгъэ илъэсым сомэ миллион 4,5-рэ зыосэ продукцияе мыщ къышхыжыгъах. Джыдэдэм компанием нэбгыри 130-мэ Ioф шашIэ. ЯтIонэрэ чэзыур затыкIэ, ахэм анэмыкIэу нэбгырэ 200-мэ джыри Ioф шашIэн альэкIышт.

КыкIэлъыкIорэ проектыр экономикэм ипромышленность фэгъэхьыгъ. ЗАО-у «Промконтракт» зыфиIорэм поселкэу Каменноостскэм псэолъапхъэхэр къызыщыдагъэкIышт промышленнэ комплекс шигъэпсынэу рехъухъ. Гипсыр, етIэфыр, бетоным хэшыкIыгъэ блоххэр ыкIи пытэу зэхэгъэхьыгъэ чырыбыщыр къызыщыдагъэкIышт предприятие заулэ ащ шашIышт. 2011-рэ илъэсым къыщегъэжыагъэу 2019-рэ илъэсым нэс ахэр агъэпсы-

щтых. ПстэумкIи сомэ миллиарди 4,5-рэ ахэм апэIухъащт, ащ цыщэу сомэ миллион 110-р къызыфагъэфедэгъах. Проектым ишIуагъэкIэ нэбгырэ 600-мэ IoфшIэлпIэ чыпIэхэр агъотыштых. Хэбзэлахъэу сомэ миллион 900-м ехъу бюджет зэфэшъхьафхэм арыхъащт.

Туризмэм ыльэныкьокIэ къушъхъэ климатическэ курортэу «Лэгъо-Накь» зыфиIoу турист кластерым хахъэрэм ипроект Адыгеим къыгъэлэгуагъ. ООО-у «ИнвестТурСервис» зыфиIорэм ипроект къызэрэщыдэ-лъятагъэмкIэ, къушъхъэу Ошъутенэ икьокIыпIэ чапэхэм километрэ 15 зыкIыхъэгъэ лыжэ гъогухэр ашагъэпсыштых. Нэбгырэ мини 2,5-мэ ателытэгъэ хьакIэщхэмрэ зыгъэпсэфыпIэхэмрэ ашIыштых. А зы уахътэм мы курортым нэбгырэ мини 5-мэ зыщагъэпсэфын альэкIышт. Проектым сомэ миллиарди 3-м ехъу пэIухъащт, сомэ миллион 380-рэ хурэ хэбзэлахъэу ащ ытыштыр бюджет зэфэшъхьафхэм арыхъащтых. Нэбгырэ минитIум ехъумэ мыщ Ioф шашIэн альэкIышт.

— 2011 — 2019-рэ илъэххэм мы проектхэм япхырышын сомэ миллиарди 8,8-рэ пэIухъащт. Нэбгырэ мини 3-м ехъумэ ахэм Ioф ашашIэн альэкIышт ыкIи регионым иэкономикэ хэхьоныгъэ ышIынымкIэ яшIуагъэ къэкIошт, — хигъэунэфыкIыгъ Тхьаклушынэ Аслъан.

Адыгэ Республикэм ипредложениехэм къадырагъэштагъ, анахъэу анаIэ зытырагъэтышт инвестиционнэ проектхэм ахэр ахагъэхъагъэх.

Цыфхэм ямылкъу къызыфагъэфедэзэ фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яшIын ухыгъэным фэгъэхьыгъэ Ioфыгъом Тхьаклушынэ Аслъан къытегушыIэзэ, псэолъэшI организационнэ негъэ унэ 16-м ягъэпсын ыуж зэритхэр хигъэу-

нэфыкIыгъ. Къат 16-у зэтет унэу Мыекъуапэ дэтым нэмыкIырэр мыгъэ атын фае. Джыдэдэм кредиторхэм яреестрэ зэхагъэуцагъ, мы объектым ищэкIэ мэлылфэгъум зэнэкьокьухэр зэхашэнхэу агъэнэфагъ.

ЗэлукIэгъум илъэхъан Тхьаклушынэ Аслъан джащ фэдэу зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, ЖКХ-м зэхьокIыныгъэхэр шышIыгъэнхэмкIэ IэпыIэгъу языгъэгъотырэ Фондыр къаделэзэ, фэтэрыбэу зэхэт унэхэм гъэцэкIэжынышхохэр яшIылэгъэным тегъэпсыхъэ гъэ мылкъум икьэтIупшынкIэ пшэрылэу зыфашIыжыгъэхэр Адыгеим щагъэцэкIэжыштых.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкьу

Адыгэ Республикэм и Президентрэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ лъэшэу гухэкI ащыхъугъ Адыгэ Республикэм ипрокурор къэбар жъугъэм иамалхэм ыкIи общественностым зэпхыныгъэ адэшIыгъэнымкIэ иIэпыIэгъу шъхьалэу отставкэм щылэгъэ, юстициемкIэ упчIэжыгъэу шъхьалэу иIэгъэ Хьагъундэкьо Тэтэршъау (Хьамед) Ахьмэд ыкьор игъонэмыс зэрэхьугъэр ыкIи ащ иунагъорэ илахьылхэмрэ афэтхъаусыхэх.

Космонавтыр тикъуаджэм ащылэшт

Адыгеимклэ апзу космосым бы-быгъэ Анатолий Березовоим бэрэ тылоклэ, гушылэгъу тыфэху. Москва щэпсэуми, ныбджэгубэ тиреспубликэ щырил. Тилэпкэ шэн-хабзэхэр дэгъоу ешлэх, адыгэ музыкэр лъэшэу иклас.

Анатолий Березовоим иныбджэгъу анахь благъэмэ Трэхъо Энвер ащыш. Ахэр зэлэкIох, космонавтикэм ехыллэгъэ Iофыгъохэр зэдагъэпакIэх.

— Мэлылфэгъум и 16-м Анатолий Березовоир Инэм къэкIошт, — еIо космонавтикэмклэ Урысыем иакадемиеу К.Э. Циолковскэм ыцIэ зыхьырэм иакадемикэу, Урысыем иземлеустроитель гъэшлуагъэу, Кубань ыкIи Адыгэ Республикэм наукэмклэ язаслуженнэ Iофышлэшхоу Трэхъо Энвер.

Космонавтыр тикъуаджэм ащылэ шIоигъу. Инэлуасэу Щынджые дэсыр бэш, чылэм щыпсэурэмэ аIукIэшт. Космонавтикэм, щылэныгъэм изэхъокIыныгъэхэм атегушылэшт.

Сурэтым итхэр: **Шъхэлэхъо Шырахъмэт, Анатолий Березовоир, Петр Камагуровыр, Трэхъо Энвер** гушылэгъу зэфэхьыгъэх.

Хьагъундэкъо Хьамед Ахьмэд ыкьор

Хьагъундэкъо Хьамед Ахьмэд ыкьом илэс 72-м итэу игъонэмысэу идунай ыхъожьыгъ.

Хьагъундэкъо Хьамедэ 1939-рэ илэс-сым Грузием ит къалэу Гори къышчы-хьугъ. Ятэ Ахьмэдрэ янэ Румэмрэ яунагъо къыхьухьэгъэ клалэм щылэныгъэ гъогу шлагъо къызэпчыгъ.

1958-рэ илэссым икьоджэ гупсэу Мамхыгъэ дэт гурыт еджаплэр къыухыгъ. А илэссым къалэу Москва дэт ГИТИС-м чIэхьагъ.

ГИТИС-р къызеухым «Мосфильмэм» администраторэу Iухьагъ, етIанэ режиссерым иассистентэу Iоф ышлагъ, апшгэрэ режиссер курсхэр къыухыгъэх. Зэлэшлэхэрэ кинофильмэху «Три сестры», «Новогодний огонек», «Неуловимые мстители» ыкIи «Новые приключения неуловимых», «Адютант его превосходительства», «Война и мир» зыфиIохэрэм ягъууцун режиссерэу хэлэжыагъ.

Мыекъуапэ къызгъэгъэжьыкIэм Адыгэ лэпкэ театрэм ыкIи эхку филармонием ялэшэу Iоф ышлагъ.

Илэс 40-м итэу юрфакым чIахыи, прокурор сэнэхьатыр зэригъэгъотыгъ, илэссыбэрэ ащ рылэжыагъ, полковники-цIэ иIэу пенсием кIогагъэ. Иунагъо зэкIэ исхэр — ишхьэгъусэ Тайбаги, икIалэху Заури, Казбеки ясэнахьаткIэ юристых.

Усэ тхыным Хьамедэ ишъыпкэу пылбьыгъ. Иапэрэ тхылбьы «Аулэ къушхьэм ишъэф» зыфиIорэ адыгабзэ-кIи урысыбзэкIи, усэхэр зыдэтхэ тхылбьы ху «В моей душе никто не умирает» зыфиIорэ урысыбзэкIэ къыдигъэкIыгъэх. Тхылбьы «От Мамхега до «Мосфильма» зыфиIорэ ыгъэхьазырыгъ, къыдгъэкIыгъо имыфэзэ идунай ыхъожьыгъ. Урысыем ипрофессиональнэ литераторхэм я Союз хэтыгъ.

Хьамедэ зэрэцIыфышлу дэдагъэр, илэ-къокIэ, илахьылхэмкIэ, игъунэгъухэмкIэ, иныбджэгъухэмкIэ, икьоджэгъухэмкIэ зэргупцIэнагъэр гушылэклэ къэлэгъуай. Ежыри лъэшэу шлу альбэгъуштыгъ, лы-тэныгъэ ини фашыштыгъ.

Илахьыл хьалэлэу, ныбджэгъушIоу тилэгъэ Хьагъундэкъо Хьамедэ зэкIэми лъэшэу тыфэраз. Ахьрэтэу зыдэкIожьыгъэр Тхьэм джэнэт уцупIэ фишIынэу тельэу.

Тэ, зэкIэ илахьылхэм, иныбджэгъухэм, зышIэштыгъэхэм къэдгъэшIэшттым Хьамедэ тыгу илбьышт.

Хьамедэ идунай игъонэмысэу зэрихъожьыгъэр гукъэошхо тIыхьыоу ышыпхьухэм, ыш, ишхьэгъусэ, икIалэхэм, илэ-къо тафэтхьаусыхэ.

Илахьылхэмрэ иныбджэгъухэмрэ

Адыгэ Республикэм лэпкэ IофхэмкIэ, Iэклэб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкэгъухэм адыралэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитетрэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредакциерэ яIофышIэхэр гухьышхо ащыхьыоу фэтхьаусыхэх Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм игъэзетэу «Адыгэ псалъ» зыфиIорэм иредактор шъхьалэу ХьэшлуцIэ Мыхьамэд ятэу Мусабий идунай зэрихъожьыгъэм фэшI.

КIэлэегъаджэхэм ялэжьапкIэ сыдэуштэу къыхэхьощта?

Мэлылфэгъум и 4-м Урысые Федерацием и Премьер-министрэу Владимир Путиним КIэлэегъаджэхэм ялэжьапкIэ процент 30-кIэ къэлэтыгъэным иамалхэр щылэху къызэрилуагъэм гумэкIыгъо гушлуагъо обществэм къыхилхьагъ. Мы мафэхэм игъэкIотыгъэу а къэбарым те-гушылэх.

Сыд фэдэ амалха щылэхэр? Тхьапша непэ КIэлэегъаджэм илэжьапкIэ зыфэдизыр? Ащ ибэгъэ-имэкIа-гъэ сыда зэлытыгъэр? ЛэжьапкIэр Урысыем ичIыплэ пстэуми ащызэфэда?

УпчIэу къууцурэр бэ. Непэ гъэсэныгъэм исистемэ модернизацие шыгъэн фаеу бэрэ къало. Ар гъэцэкIэгъэным пашэу Iофыгъо инитлу зэшIохыгъэн фае. Апэрэр — зэрэрагъаджэхэрэр нахь дэгъу шыгъэн фае. ЯтIонэрэр — гъэсэныгъэм иIоф пэлухьэрэ ахьщэр нахь шлуагъэ къытэу гъэфедэгъэн фае. А IофыгуитIум адакIоу КIэлэегъаджэхэм ялэжьапкIэ процент 30-у къалэтышт. А пшэрылхэм ягъэцэкIэн пашэу федеральнэ бюджетым сомэ миллиард 85 — 95-рэ къытIупшышт. Ау Премьерым дэгъоу къыгурIо Урысыем ирегионхэм зэкIэми КIэлэегъаджэм илэжьапкIэ зэрэащызэфэмыдэр. Гушылэм пашэу, Москва КIэлэегъаджэу Iоф ышIэнэу щезыгъэжьыгъагIэм сомэ мин 25-рэ къегъахьэ. КIэлэегъаджэм

бэшлагъэу Iоф ешIэмэ, илэжьапкIэ мин 35 — 40-м нэсы.

Адэ тэ тиреспубликэ тхьапша КIэлэегъаджэм къышигъахьэрэр? Мыекъуапэ ианахь еджэплэшхоу, ианахь еджэплэ дэгъум иКIэлэегъаджэ сомэ мин 5 — 6 къегъахьэ. Ар сыд фэдэ КIэлэегъаджэр ара? УпчIэ къэуцу. Урок 18 нахьыбэ зымыIэу, классым ипашэу щымытэу, исэнэхьаткIэ категории лъагэ зымыIэр ары. КIэлэегъаджэм иоклад сомэ 4700-рэ мэхьу. Ащ хэгъэхьожьыныгъэ тIэклухэр фашIыху, етIанэ подоходнэ хьакулахьыр зыхагъэкIыжьыкIэ, сомэ мин 5 къэнэжьы.

Категории лъагэ зылэу бэшлагъэу Iоф зышIэрэм сомэ мин 8,5-рэ къыбгъэхьэн елэжыкIы. Сомэ мин 9 — 10 къэбгъэхьэн плэжыкIышт урок 32-рэ (шапхэр 18 ны-Iэп) тхьамафэм ябгъэхьэу, усэнэхьаткIэ апшгэрэ категории уилэу, классым ури-пашэу, илэссыбэ хьугъэу Iоф ошIэмэ.

«Адэ мин 11 — 12 къызыгъэхьэрэ КIэлэегъаджэ щылэба?» сэлэш, еджаплэм изавуч сеупчIы. Ар къэбгъэхьэным пашэу урок 24-рэ ябгъэхьэн, илэссыбэрэ Iоф пшIэгъэн, апшгэрэ категории уилэн, кабинетым урипэцхэн, методическэ IофшIэным упылтын ыкIи нэмыкI пшэ-рылхэр бгъэцэкIэнхэ фае. Ар Мыекъуапэ ианахь еджэплэ дэгъоу, гимнази-еу N 22-р ары зэхьыллагъэр. Къоджэ еджа-плэхэм къащагъахьэрэр нахь мэкIэжэ.

Владимир Путиним зэрилыгъэтерэмкIэ, илэссытIукIэ узэкIэлэбжэмэ, КIэлэегъаджэхэм, гурытымкIэ, сомэ мин 13 фэдиз къагъахьэштыгъ. А лэжъаным экономикэм щылажьэхэрэм мин 18 къахьы-щтыгъ, джы 25-рэ ахэм къалэжьы. КIэлэегъаджэхэм ялэжьапкIэ сомэ мин 14-м нэсырэл.

А Iофыр гъэтэрэзыгъэным пашэу Путиным схемэ гъэнэфагъэ къыгъэуцугъ. 2009-рэ илэссым регионхэм гъэсэныгъэм иIоф ащыплэIухьанэу сомэ милли-ард 620-рэ къытIупшыгъ. Ащ щыщэу миллиард 560-р лэжьапкIэм текIодагъ, миллиард 60-р еджаплэхэм якапитальнэ гъэцэкIэжыны пэлухьагъ.

— Капитальнэ гъэцэкIэжыным текIо-дэрэ ахьщэр тэ афэттIупшыгъ, ащкIэ экономииеу ашIырэр лэжьапкIэм хагъэ-хьон алэжыкIышт, — къылуагъ Урысыем и Премьер-министрэ.

Ащ зэрилыгъэтерэмкIэ, федеральнэ бюджетым сомэ миллиард 60 къытIупшыгъ, регионхэм хагъэхьожьыныш, ахьщэр сомэ миллиард 85 — 95-рэ хьушт. Мы программэр илэссытIум тельытагъ. Ащ пшэрылхэр илэр КIэлэегъаджэхэм ялэ-жьапкIэ регионым адрэ иIофышIэхэм акIэгъэхьажьыгъэныр ары.

Адэ илэссытIур зытекIыкIэ Iофыр сы-дэу хьушта?

СИХЪУ Гоцнагъу.

ХэжIыплэ щыла?

щызэхэшагъэм непэ уигъэрэ-зэнэу щытмэ, тикъуаджэхэр зыпштэхэкIэ, ащкIэ язытет дэи. Алчым, пластикым, тхылбы-плэм ахэшIыкIыгъэ хьап-щып зэмылIэужыгъохэм, псэолэ-шIыным, щылэклэ-псэукIэм къыпкIыгъэ пыдзафэхэм не-пэ тикъуаджэхэр «агъхалэх».

ХэжIыжхэмрэ пыдзафэхэм-рэ тызытет дунайр аушIоу, тыз-шгъэрэ псымрэ жьэу зылуш-тэ-

рэмрэ якьэбзагъэ къыщагъагIэ, уз хьылыгъэм якьэжыплэ мэхьух.

Пыдзафэхэм яIофыгъо къэ-зыгъэкIыныр лэныкьохэм ащыщэу плыгъэ хьушт хэжIхэр икIэрыкIэу зышагъэфедэжырэ заводхэр икьоу Урысыем зри-мыгъхэр, кьэлэшхохуэ Москва, Санкт-Петербургу зыфIошIэхэм ащ фэдэ заводхэр ащашIыгъэх. Адэ тикъэралыгъо инэмыкI псэупIэхэм хэжIхэр ащыратэ-къужыкIэхэрэба? ИщыкIагъэба ащ фэдэ предприятие тирес-публикэ? Мыщ узэгупшысэнуэ макIэп хэлъыр.

ХэжIыжхэм тидунай зэху-цIапIэзэ тызэрэзэлэшгъэрэр къэралыгъуабэмэ шхьэузышхо афэхьугъ. Дунэе прогрессыр джы зэрэлъыкIуатэрэм фэдэу ехьыжыагъэу чъэштмэ, шIэхэу хэжIым тыкьыхьэмышчыжы ты-хьушт. Ау цIыфым апэ ежэ-ежырэу пэрыохьухэр зыфи-гъэуцунхьэш, етIанэ ахэм ялэ-бэкъожьыныр ишэныш, ты-щыгъын мы Iофыгъоми хэ-кIыплэ тэрэз къыфагъотынэу.

ЕЛБЭШЭ Руслан.

Щыфхэм унэгъо IофшIэнэу агъэцэкIэхэрэмрэ производ-ствэмрэ къапыкIырэ пыдзафэ-хэм илэс къэс зрахахьорэр ыкIи ахэр зыщамыгъэнэфэгъэ чIыплэхэм зэрэащыратэкъухэрэр тызхэт уахьтэм къызыдихьыгъэ дунэе Iофыгъошхохэм ащыш хьугъэ. КъызэралыгъэтерэмкIэ, илэс къэс Урысыем пыдзэфэ тонн миллион 26-рэ щызэлэклэ. УзэгупшысэкIэ бэ дэлэба ар?

Сыдэу дэгъугъа тыкьэзы-уцухьэрэ чIыопсым идэхагъэрэ икьэбзагъэрэ тэ, цIыфхэм, апэ дэдэ къызэрэтэпхыгъэр къыд-гурылоштыгъэмэ! ГухэкI нахь мышIэми, ащ фэдэ гупшыса-кIэ зылэу къытхэтэр макIэ. Бэрэ тлэгъоу къыхэкIы зыгъэпсэ-фыплэ чIыплэхэм, псыхьо Iухьа-плэхэм, фэтэрыбэу зэхэт унэ-хэм яшагъхэм, сыд пашэу ты-усын, чэунэхьэм, зыщамыгъэ-нэфэгъэ чIыплэхэм анэсыжыэу хэжIхэр алуатэкъуагъэу. Хэта ащ-кIэ мысэр? Тэры, цIыфхэр ары. Сыдэуштэу адэ пыдзэфэ итэ-къуныр шапхьэхэм адиштэу бгъэпсын плэжыкIышт?

ХэжI дэщыныр къалэхэм зэра-

Мэлылфэггум и 12-р - космонавтикэм и Маф

Хэтрэ цыф лэпкэ щыщи ищылэныгъэ гъогу зыщыригъажьэрэр унагъоу кызырхъухъагъэр ары. Унэгъо клоцым сабым шигъотыгъэ гуклэгъур, шыпкыагъэр, пытагъэр, шэн-зеклоклэ дахэхуэ, шэпхъэ гъэнэфагъэхуэ нымрэ тымрэ халъхъагъэр егъэшлэрэ гъогогу фэхъух.

Лэжыгъэ бэгъуагъэ зы илээсклэ къэбгъэкынышъ, лупхыжынышъ, шыгъу кырыпхынышъ, цыфыр цыфы хъуным, гъогу тэрэз кыыхынышъ, зылэжыгъэхуэ, зыпугъэхэм шыгъу кыафыхыным, яжышъхъэ рэхъат хъуным илээсыбэ ищыклагъ. Мафэ къэс удэмышъхъахуэ лэклэу, акъылэу уиэр фэбгъэлэжън фае. Унагъом, еджаплэм, къэралыгъом ашклэ лэфышхо ашлэ. Мымаклэу кыхэкы илээс пчъагъэм алэжыгъэ цыфыр цыф нэкл къодыеу, цыф пчъагъэм ахалыгъэ къодыеу. Ау сабыеу гъогу тэрэз теуцагъэу, цыф тэрэз хъугъэр пстэуми ащыгъу ин.

Непэ сэ зигугъу къэсшымэ сшлоигъор, ти Адыгей ыцлэ лъагъу зылэтыгъэу, чыжъу зыгъэлугъэу, адыгэ лэпкыым щымышми, адыгэ чыгум шапугъэу, шалэжыгъэу, адыгэ ыкли урыс клэлэгъэджэ кызырклэм рагъэджагъэу, Советскэ Союзым и Лыхъужыцлэ кызыфаусыгъэу, летчик-космонавтэу Анатолий Николаевич Березовоир ары.

Анатолий Березовоир мэлылфэггум и 11-м 1942-рэ илээсым Адыгэ хэкум ит поселкэу Инэм кыышхъуыгъ. Къызырхъухъагъэр рабочэ унэгъо кызырхъуагъ. Янэ-ятэхэр цыфышлэхуэ, шыпкыагъэ ахълэу, лэфшлэныр шлу зышалэжъгъэр унагъоу щытыгъ. Инэм дэс унагъомэ кызырэхъырэ щымылэу, щылэныгъэ гъогур хъалэлэу зыклэрэ унэгъуагъ. Сабыеу унагъом кыыхъуыгъэ Анатолий адрэ сабыи мин пчъагъэу адыгэ хэкум исымэ зыкли атекыштыгъэп.

Ицлыкыгъом кыышегъэжъагъэу цыф псынклэу, ау шыпкыагъэрэ пытагъэрэ зыхэлъ сабыеу къэтэджыгъ. Къыдыжъуэрэм ыуж икымэ, нах псынклэм лыхъуэрэм ащыщыгъэп. Фэмыгъэхуэ кыдымыхъуэрэ кыаигъэ ышлыштыгъэ. Гъэсэпэтхыдэу янэ-ятэмэ кырапорэм ядэлущтыгъэ, ахэм агу химыгъэкыным пылгыгъ.

Клалэм ыныбжэ зекъум, джы ны-ты зырызэм еджэплэ зэхэдз зэрашырэм фэмыдэу, яунэ ыпэшхъэ шыпкэ щыт ятлонэрэ Инэм гурыт еджаплэм члагъэхъагъ, ащ иапэрэ лъэбэкъухэр щышлыгъэх. Адыгэ Республикэм ит еджэплэ анахыжъхэм мыр ащыщ. Мыгъэ ар кызызлэуахыгъэр илээс 80 мэхуэ. Анатолий Березовоир зыщеджэгъэ еджаплэр зыкли зэблэхъуыгъэ хъугъэп. Зэблэхъуыгъэ хъугъэр псэуалъэу классхэм арытхэмрэ клэлэгъэаджэу еджаплэм члэтхэмрэ. Еджаплэм

2011-рэ илээсэу тызхэтыр УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым иунашъоклэ космонавтикэм и Илээсэу агъэнэфагъ. Илээс 50-клэ узэклэлэбэжымэ, 1961-рэ илээсым мэлылфэггум мазэм и 12-м апэрэу тикъэралыгъоклэ апэрэ цыфыр космосым быбыгъэ. Ар, зэклэми зэрэтшлэу, Юрий Гагариныр арыгъэ. Ащ игъогу рыкыагъэхэм ащыщ Адыгейм иклэлэплугъэу Анатолий Березовоир. Мы тхыгъэр ащ фэгъэхъыгъ.

АДЫГЕЙМ
и клэлэплугъ

ипчъэ иклэлэплугъэхэм сыдыгъуи афызлэхыгъ. Мы илээсым, мэзаем и 9-м, Хэгъэгу зэшом хэлэжъгъэ ветеранхуэ поселкэм ыкли кыалэу Краснодар ащыпсэхуэрэм ащыщхэр, Анатолий Березовоир ахэтэу еджаплэм ихъэклагъэх.

Анатолий еджаплэм щеджэ зэхуэ унагъом шигъотыгъэ шэн-хабзэхэм яшлуагъэ кыекыгъ. Клэлэ лупклэу, спортым фэшагъэу щытыгъ. Сыхъатищ мафэ къэс еджаплэм импортзал шигъаклоштыгъэ ыпкышъол ыпсыхъуэ. Еджаплэм дэгъоу щеджэщтыгъэ, предмет зэхэдз илагъэп. Ау анахъуэ иклэсагъэр хысапыр арыгъэ.

Клэлэгъэаджэу езыгъэджагъэхэм ащышхэм шъэожъые лорышлэу, лупклэу, шыпкыагъэ хэлъэу агу кынагъ. Егъэджэп-пуныгъэ лэфшлэным иветеранэу Виктор Иммануилович Королевым (Березовоир зыщеджэгъэ еджаплэм илээс пчъагъэрэ завучэу илагъ) мыр кылотэжыштыгъ. Урокхэм ауж Королевыр еджаплэм ишагу дэклэжыгъэу, Березовойхэм аджэ блэклэжыгъэ, Анатолий янэ сабыи зэклоцышхыагъэу ылыгъэу ыпэ кыфагъ. Джы Адыгей зэрэпсау зэрыгушхорэ цыфыр джары ащ апэрэу зэрилэгуыгъагъэр. Ыужым Виктор Иммануиловичым щхызэ кылоу мызэу-мытлоу зэхэсхыгъ: «Ар чыхлэным кыеклоцлыкы, космосым быбыгъэ».

— Зэклэ кызышежъагъэр, — кыелуатэ Анатолий Березовоим, — 1959-рэ илээсым сызщеджэщтыгъэ Инэм гурыт еджаплэр тыжыны медальклэ кызысэхуым, унэгъо зэхэгущыгъым нахыжымэ инженер сыхъунэу зэрэщызэдаштэгъагъэр ары. Ау зымы ышлэщтыгъэп зыфэдэ инженер сыхъуштыр.

Зэрэрахъуагъэм тетэу, гъэмафэм, ишъэогъоу еджаплэр

кыдызыхуыгъэу Валентин Медведевыр игъусэу Новочеркасскэ политехническэ институтым члэхъанэу макло. Ау институтым члэхъыгъэу, зы илээсрэ лэф ышлэнэу рыхъухы, заводэу «Нефтемаш» зыфилорэм токарэу щылэжъагъ. Общежитием чыплэ илэпти, унагъо горэм зы плэкторыр нэгыритлум яеу етгысхъэх. Зыр сменэм лэфышлэ зыклоклэ, адрэр мэхъые. Иофшлаклэ агу рехъышъ, общежитием нэужым рагъэтгысхъахы.

Спортым ишыпкыгъэу пэхъэ, политехническэ институтым члэхъаным фэзыгъэхъазыррэ курсхэм клоу регъажъэ. Ащ даклоу, космосым фэгъэхъыгъэ къэбархэр еугъоих, ахэр зэрэгъашлэх. «Сыдыгъу шлуау, мы космосым цыфыр зыбыбщыгъэр?» Джа упчлэм иджэуап ежэу космическэ уплэзклунмэ алтыплэщтыгъэ.

— Ошлэ-дэмышлэу, — ело Анатолий Березовоим, — мэлылфэггум и 12-м, 1961-рэ илээсым, сыхъатыр 10-м Юрий Левитан зэрэдунаеу макъэ ригъэлугъ апэрэ цыфыр космосым зэрэбыбгъэмклэ.

А хъугъэ-шлагъэм Анатолий Николаевичым ищылэныгъэ гъогу зэрихъокыгъэ.

— Юрий Гагариным ищылэныгъэ гъогу зэргъэшлагъэ. Ари сэч фэдэ цыф кызырхъуыгъэу унэгъо кызырхъуыгъэу унэгъо кызырхъуыгъэу.

Зэклэмэ анахъ хылыгъэм къеклолагъ — гъогу зэхэкым, кыыхыны фэягъэ гъогу тэрэзым. Кыыхыныгъэр авиациеу космонавтикэм еклурэ гъогур ары. Ипсауныгъэ ауплэзклугъ, етланэ комисиим ыуж Волгоград летчикхэр зышагъэхъазырыр Качинскэ апшъэрэ военнэ училищым члахъэ кыин шлагъо щымыхъоу.

— Парашотхэмклэ тыкыепклэхънэу зыдгъасэу тыублагъэ. Ау сэ сызфэклорэ лэфыр Эль-

брус кыушхъэм фэдэу унэсынклэ зэрэчыжъэр кызыгурылоштыгъ, — игукъэкыжъхэр лгэгъэклуатэ адыгэ чыгум иклэлэплугъэ.

Ятлонэрэ курсым самолет псынклэмэ арысэхуэ быбынэу загъасэ зэхуэ студенти 185-м щыщэу япллэнэрэ пэпчэ пагъэзыгъ. Сыдрэ лэфыгъоклэ Анатолий апэрэщтыгъ. Качинскэ ВВАУЛ-р диплом плыжыклэ кыышхыгъ.

Училищыр кызышхыгъэм тефэу кадрэ ныбжыклэхэр Одесскэ военнэ округым ищыклагъэхуэ мэхуэ. А чыплаглэм нэгыритлу космонавтхэм ясатыр хэфэн зэрилэжыштыр кыышхыгъ. «Умыгул, ош фэдэ пчъагъэмэ ящылэныгъэ гъогу зэпычыгъэ щыхъуыгъ а чыплэм», — кыралуагъ зышлэщтыгъэхэм къэбарэу пылгыр. Комиссиим зиуплэзклуклэ ныбжыклэ нэгырабэ кызырэпагъэзырэр ары зыфалуагъэр. Ау Анатолий Березовоир кыным кызырхъуыгъэу цыфыгъэп, ядэлугъэп.

1969-рэ илээсым космонавт гъогу м тежашхэр кыыхахыхэ зэхуэ зиуплэзклужыныгъэу фежъэ. Нэгырэ 40-м нэгыритлу кыыхахыныгъэу щытыгъ, ау Анатолий Березовой закъор ары сыд фэдэ лэныкыоклэ пхырыкыныгъэу кыахэкыгъэр.

Гъатхэм, 1970-рэ илээсым, СССР-м иошъогудзэ клуачлэхэм яглавнокомандующэ иунашъоклэ Березовоир космонавтхэм ясатыр хуэцо. «Джы Эльбрус кыушхъэм сынэсыгъ, анахъ гъогу кыныр склугъахъ», — джашыгъум Анатолий Березовоим зэриложыгъагъ.

Пчъагъэрэ космосым атлупщынэу агъэхъазырыгъ, ау пэрыохуэ горэхэр кыкыокыхэмэ амыгъэбыбызэ, илээсхэр зэклэлыкыагъэх.

Бэрэ зэжэгъэ мафэр къэсыгъ. **Жъоныгъуаклэм и 13-м, 1982-рэ илээсым, ежэ экипа-**

жым икомандирэу, Валентин Лебедевир ибортинжерэу Байконур «Космическэ кыухъуэ «Союз Т-5» щатлупшыгъ.

А къэбар гушлуагъор зэклэмэ апэу ихэку цыклоу Адыгейм къэсыгъ. Еджаплэу зыщеджэгъэми езыгъэджэгъэ клэлэгъэаджэхэмклэ а мафэр гушлогъошхуагъ. Бэп ар кызыдэхъуэрэр, бэмэ космонавтрэгъэджэн, алэжыны алэжыныррэп. Ау Адыгэ хэкум, я 2-рэ Инэм гурыт еджаплэм, янэ-ятэхэм ар къадэхъуыгъ. Ар гъунэ зымылэ къэбар гушлогъо дэдэ хъугъагъэ.

Анатолий Березовоир космосым щылэу мэфэклэ телеграммэ Адыгэ хэкум кыгъэхъыгъагъ. Адыгейр Урысыем зыгохъагъэр илээс 425-рэ зэрэхъуэрэм ар фэгъэхъыгъагъ. А зыбыбыгъэ илээсым етлани нэмыклэ мэфэклэ хэтыгъ. Ар СССР-р зызэхашагъэр илээс 60 зэрэхъуштыгъэр ары. 1982-рэ клоштыгъэ.

Космонавтыр чэщ-мэфэ 211-рэ космосым къэтыгъ. Космическэ кыухъэм кыикли, сыхъатитлурэ такыкы 33-рэ космосым ащ лэф щышлагъ.

Летчик-космонавтэу полковникэу Анатолий Березовоим лыгъэу зэрихъагъэм пае тыгъэгъазэм и 10-м 1982-рэ илээсым Советскэ Союзым и Лыхъужэ щыт-жыуцлэр кыыфагъэшъошагъ. Лениным иорденэр медалэу «Дышъэ жъуагъомрэ» кыратыгъэх. Мыхэр иаужырэ наградэхэп.

Анатолий Березовоир удэгущышлэклэ цыф кызырхъуыгъэу, зышлэшлыжъэу, пагъу щытэп. Цыф зэхэдзи илэп. Мыр кызыщальфыгъэ, зышапугъэ чыгум, зыщеджэгъэ еджаплэм бэрэ къэкло. Макъэ кыгъэлэу щымытэу, сыдми пчъэр кылыуынышъ, адрэ кычлэхъэрэ цыф пстэумэ афэдэу кычлэхъашт.

Непэ Анатолий Березовоир отставкам щылэ полковник, ау ар рэхъатэу щысэп. График гъэнэфагъэм тетэу мафэ къэс лэф ешлэ. Цыфыбэмэ алоклэ, адэгущылэ.

Илээс 40 хъугъэу Звездный городокым щэпсэуми, ыгукли, игушхысэхэмклэ Адыгэ хэкум пытэу епхыгъ. Фаеп ар космонавт закъоу Адыгэ хэкум илэнэу. Анатолий Березовоим илээс пчъагъэ хъугъэу космосым ехыллэгъэ материалэу ыугъоигъэхэр зычлэлыны музей кызызлуихымэ зэрэшлоигъор Краснодар космологиим иинститутэу дэтым идиректорэу Траху Инвер зызэхехым, клэшакло фэхуи, космонавтикэм ыкли авиацием я Гупчэ музей зычлэщыт унэр кыгъотыгъ. Музей кызызлуахыгъ, лэф ешлэ. Ар-м щыщ клэлэеджаклохэмэ нэмыклэхэмэ космонавтикэм игъэхъагъэхэм нэлуасэ зыфа-шын алэжыныгъэу амал ялэ хъугъэ. Арышъ, джы Анатолий Березовоим ищыхъэ телъ ежэ аужырэ космонавтэу Адыгэ хэкум зэримылэштым.

ЧЭТЭО Сусан.

Инэм гурыт еджаплэу N 2-м иклэлэгъэаджэ.

**Бэмышлэу адыгэ бзылфыгъэ
гъэшлэгъон нэлъасэ сыфэхуыгъ.
Зыфаслорэр Зэфэс Тэмарэ Хьабый ыпхур
ары. Тэмарэ Къушхъэмэ япху, Зэфэсхэм
яныс. Илъэс 80 ыныбжъ. Ишхъэгъусэу
Зэфэс Гьуклэрэ ежыррэ къуитлурэ зы
пхурэ зэдаплугъ, зэдалэжыгъ. Тэмарэ
ныбжыкIэ дэдэу унагъо ихьагъ, илъэс
пшыкIуф нахь ыныбжыгъэп. Илъэс
пшыкIухым апэрэ сабыр кыфэхуыгъ.**

— IуkI, — ылуагъ пшыгъэм,
— мы унэр оуиеп, сэ силI мыр
зышIыгъэр.
Гуащэм еIункIи Iуидзыгъ,
пшыгъэр унэм ихьагъ.

Не отвечаир озгъэлъэгъун, шхъаубат

Адыгэ ныор сотэвэ телефо-
нымкIэ ышпхъу фытео. Шып-
хъум кытрихырэп. «Вызывае-
мый Вами абонент не отвечает»,
— кыреlo операторым. «Не от-
вечаир озгъэлъэгъун, шхъау-
бат», — еlo ныом.
— Ащидэгъоу сехъони, сыгу
згъэпсэфыгъэ, — ылозэ, телефо-
ныр тырелъхъажы.

Гоцэфалъэр псыхэлъэшъу

Нысэм игуащэ нитIунэшъу.
Нысэм шыгъу хьалъжыо гуащэм
регъэшхы. Ныор псы ешъо зэ-
пыт. Къом янэ дэгъоу нысэм
егъахъу шлошIы, арэу шытми,
кIалэр алыплъагъ. Хьурэр
ылъэгъугъ. Псыхъом кIуагъэ.
Нэпкъ чIэгъым чIэтIысхъагъ.
Ишхъэгъусэу гуащэм шыгъу-
хьалъжыо езгыгъэшхырэп псыхъэ
къэкIуагъ. Етхъуи кылуытыгъ.
«Гоцэфалъэр псыхэлъэшъу», —
ылозэ, шыгуыр псым чIелу, хе-
лъэшхуыгъ. Шыгуым тхъэ ылуагъ
ныбжы гуащэм ыгу хымыгъэ-
кIыжыныгъу.

Пшысэ

Иныжъи шьошха сэлэ?

Зэфэс Тэмарэ гъэшлэгъонэу
кыIотэгъэхэм ащыщых мы къэ-
бархэри.

Сипщ ихьадэгъу къэси лIэ
зэхъум, иунэкъош кIалэр шы-
сыгъ. Лыжыыр лIэгъахэ шлошIи
кIалэм шхъантэр лIыжыым
кыIкIыхынэу зехъэм:

— Зэгу, сикIал, джыри та-
кыкIэ IокIырэ тфырэ сил. Умы-
гуажагъу, — кырилуагъ.

Зэрилуагъэуи хуэгъэ. Сипщ
лIы Iушыгъ. Къэхуыщтыр кы-
шлагъ.

Джыри зы.

Сипшхъэгъусэу Гьуклэ цы-
кIузэ сымэджэ дэй хуэгъагъэ.
ЛIагъэ ашIошIи хьадэгъэпс-
кIыпсыр тырагъэуцуагъ, ау къэ-
нэхъажыгъ. Сипшхъэгъусэ зы-
гъэхъужыгъагъэр сянэ янэжъ.
Сянэрэ янэжырэ лъэсэу нэмыкI
чылэ IокIэзэ, сипщ иунэ кы-
шыцугъэх. Сигуащэ кыкIи,
«ШыкIеблагъ» кырилуагъ. Ра-
гъэблагъэхи, псы ешъуагъэх.
КIалэр алыгъугъ:

— Сыда мыщ илажъэр, сыдэу
ода, — ылуагъ ныом.

КIэлэцIыкIум илажъэр кы-
ралуагъ.

— Сэ хымэ къуаджэ сэкIо.
СыкъэкIожыымэ, селэзэн, —
ылуагъ ащ.

Арэуи ышIыгъ. КIалэр ыгъэ-
хъужыгъ. Нэужым сэ ашI шхъэ-
гъусэ сыфэхуыгъ.

КIалэм кызыщэкIэ мэзищэ
нысэр лэгъунэм рагъэсынэу,
джэгу фашIынэу алогъагъэти,
агъэцэкIагъ.

ЦУЕКЪО Нэфэст.

**Филологие шIэныгъэхэмкIэ
кандидат, АРИГИ-м фоль-
клорымкIэ нотдел ипашк.**

Сурэтым итыр (сэмэгумкIэ
къебгъэжынышъ): **шытхэм
ятIонэрэр Зэфэс Тэмар.**

ЗЭФЭС ТЭМАРЭ ИСЭМЭРКЪЭУХЭР

Зэфэс Тэмарэ унагъоу зэры-
хъагъэр игунэсыгъ. ШIукIэ,
дахэкIэ ыгу къэкIыжыых ипщ-
игуащэхэр. «Сипщ лIыжъ цIэ-
рылуагъ. ПсэокIо-лэжъэкIуагъ,
мэлыбэ иIагъ. ХьакIэ шыкIэ-
щтыгъэп. Сипщ ихьакIэщ кы-
щалотэрэ къэбархэр, адыгэ
Iорылуатэхэр сишхъэгъусэ
кысфитотэжыыщтыгъэх.
СыныбжыкIэти, сиплогъэшIэ-
гъоныгъэх», — еlo Тэмарэ.

Тэмарэ Мамхыгъэ шынысагъ,
илъэсыбэрэ дэсыгъ. ШхапIэм
илъэс 27-рэ Iоф щышIагъ. Иш-
хъэгъусэ дунаим зехыжыым,
илъфыгъэхэр зэкIэ МыекIуапэ
щэпсэхуэти, ежыри къащэ-
жыгъ. ИлъэсипшI хуэгъу ил-
фыгъэхэм, ипхъорэлъф-кьорэлъ-
фыхэм ахэс.

Непэ гъэзетеджэхэр мы бзыл-
фыгъэ Iушым ипхъуантэ кыдэ-
кIыгъэ Iорылуатэмэ ащыщхэм
нэлъасэ афэсшIыхэ сшIоигъу.

Къэбар шхэнхэр

Зиунагъо бэгъон, ари къэпштэжъын фаеба!?

ЗэныбджэгъуитIу чыгъ чIэ-
гъым чIэлъ. Чыгъым дэплыхы.
МыIэрысэхэр пIыжыкIэзэу
чыгъым пытых. Зым кIело: Я
Алахь, сыдэу дэгъугъа мы мы-
Iэрысэ пIыжыкIэ шлагъомэ ащыщ
горэ кыпызыгъагъэмэ. Сигъат-
хъэу сшхыныгъи. ЯтIонэрэм
кылугъ: «А зиунагъо бэгъон,
ари къэпштэжъын фаеба?»

Пшъэшъэ бзэгурэцуищым къащышIыгъэр

Пшъэшъэ бзэгурэцуищыр
унэм кыриуи, янэ лэжыкIо
кIуагъэ. Псэлъыхъохэр къа-
зыхъафакIохэкIэ къэмыгуышIэнхъу
къафигъэпытагъ. «Шыгуэрэбзэ-
гурацор зашIэкIэ шыуащэщтэп»,
— кырилуагъ.

Псэлъыхъохэр кыхъагъэх.
Пшъашъэхэр анапIэхэр еупцIэхы-
гъэхэу шысых. ГуышIэ къафа-
Iорэп.

Шастэу пIонкIыгъэр къекIы.
Анахъыжыыр пIышъ, «Шастэрэ
мэтIэратIэ», — ылуагъ. ЯтIонэрэм

«МэтIэратIэмэ къехъых», —
ылуагъ. Ящэнэрэм «Аи, нанэ
шъумыгуаI» ылуагъэба?» —
ылуагъ. Псэлъыхъохэр тэджы-
хышъ икIыжыгъэх.

СикIэсагъ, ау сикIэсэжъэп

Гуащэм инысэ Iанэ фыра-
ригъахэ къэси цагэр фыре-
лэхъэ. Нысэм «боу цагэр сикIас»,
елошъ ешхы. Зы илъэс кIуагъэ,
тIу кIуагъэ. Гуащэм инысэ цагэ
нэмыкI ригъэшхырэп. Нысэм
«цагэр сикIэсагъ, ау сикIэсэ-
жъэп», — ылуи копкыыр къа-
Iихыгъ.

Ихъ-сыхъ, сыкъодыемышх

Ныо горэ уз имылэу сымэ-
джэшхо зишIыгъ. ШIэ ышIи
гъолыгъэ. Мэщэлъ, мэгырзы.
КъэхъугъэмкIэ еупчIыхэшъ,
къэгущыIэрэп, узырэмкIэ еуп-
чIыхэшъ, къариIорэп. Унэм ис-
хэр етхъагъэпцIэкIыхи, кIалэ
горэм халат фыжъ шалъагъ.
Унэм ихъанышъ, узырэмкIэ
ныом еупчIынэу елъэгугъэх.

КIалэр ныом дэжъ ихьагъ.
«Тян, сэ сыдоктор, сыда кыю-
узырэр?», — ылуи еупчIыгъ.
«Сэ сыйхъ-щыхъ, къодыемышх
сымадж», — ылуагъ ныом.

— Адэ сыда о пшхыщтыр
тян? — кIалэм еlo.

— Сэ спхыщтыр лыгъэжъа-
гъэрэ пIастэрэ, а сикIэлэ-кIал,
— ылуагъ ныом.

Сэрырэ тигъунэгъу пшъашъэмрэ анэмыкI зи пщэ хъун дэсэп

КIалэхэр къуаджэ горэм
псэлъыхъо кIуагъэх. Пшъашъэ
горэ апэ кыфагъэти еупчIыгъэх:

— Хэтэ къапщэ хъунэу мы
къуаджэм дэсыр?

— Сэрырэ тигъунэгъумрэ
анэмыкI зи къапщэ хъун дэсэу
сшIэрэп, — мыдрэм джэуап
аритыжыгъ.

«Ар зиделагъэр къапщэ хъу-
нэп», — алуи, псэлъыхъохэр
кIожыгъэх.

Унэ фыжъ кIыхъ, чыгъ Iут, пIыжъ чыгъым пыт

Пшъашъэр гъэмафэу дэкуагъ.
Чэрэзхэм ягъуагъ. Яунэ унэ
фыжъ кIыхъагъ. Пчъэлупэм чыгъ
Iутыгъ чэрэз пIыжыкIэр пытху.

Пшъашъэр бжыхъэм тышасэ
кIуагъэ, кызэкIожыым унэр
кышIэжырэп. «Адэ сэлэ, унэр
къэпштэжырэба?» — алуи
зеупчIыхэм, — «Унэ фыжъ
кIыхъ, чыгъ Iут, пIыжыкIэ пыт,
джащ фэд тиунэ», — ылуагъ.

Тят, ахъщэкIэ узгъэпскIыщт

КIалэм лэжыапкIэ кыратыгъ.
«Тят, ахъщэкIэ узгъэпскIыщт», —
ылуагъ. Ятэ ыкIыб рилъхъи,
псыхъом ыхыгъ. Псым хъагъ.
Ятэ зэрэщытэу ыгъэшъугъ.
Ядэжъ кыхыжыи, ыгъэгъо-
лыгъ. Ышхъэ кышхыригъажы
ылъапэ нэсэу тхытIыпIэ сомэхэр
ригъэпкIыгъэх. «Тят, зыми ахъ-
щэкIэ усымыгъэпскIэу ылонэп»,
— ылуагъ къом.

Сыкъэгъэхъужыи

Шыгуз хъарам дэдэм хьалыгъу
ыгъэжъэ зэпытыщтыгъ, ау ныб-
жыи зы хьалыгъу бзыгъэ цыф
ритыгъэп. Шыгуыр лIагъэ. Уп-
чIаIор кыфэкIуагъ:

«Сыд пае хьалыгъу бзыгъэ
цыф емытыгъа? Джэхънэмым
укIошт», — кырилуагъ.

«Зэ сыкъэгъэхъужыи, кум из
хьалыгъу згъэжъэнышъ згощыщт»,
— ылуагъ шыгуз хъарамым.

Къагъэхъужыгъ. Кум из хьа-
лыгъу ыгъэжъагъ. Щагум ди-
щыгъ, ау ыгощыгъэп. Хьалыгъур
кышхъыжыгъ.

ЛIагъэ. Джыри упчIаIор
къэкIуагъ. Зэ къарэгъэхъужыи,
ышIэщтыр бэу ылуагъ шыгуз хъа-
рамым. Къагъэхъужыгъ. Апэрэм
фэдэу джыри зекIуагъэ. Ящэнэ-
рзу лIагъэ. ЗанкIэу джэхънэмым
кIуагъэ.

Арэп, чэт лъэой ита мыщ?

Лыжыым ытхьакIумэ врачым
къетхьакIы. Серэ еу Iоу кыре-
хы. «Арэп, чэт лъэой ита сэлэ мы
стхьакIумэ? — ылуагъ, лIы-

жым, — сыдэу ба мыщ кы-
кIырэр?»

Модэ, модэ мо ныбэ кIакор

Пшъэшъэжые горэ кIалэм
ыгу рыхыгъ. Къыщэ шIо-
игъуагъ, ау зепIыжыкIэм, ныбэ
кIакоу, лъэкIэкIэу щыт. Ешъуа-
гъэу кIалэр щыгъэу пшыгъэр
къакоу ылъэгъугъ:

— Модэ, модэ шыуеплъ мо
лъэкIэкI, ныбэ кIакоу кыздэ-
кIонэу фаем, — ылуагъ.

— Модэ моц нахь мыхъурэр
сэ кыскIэнакIэ, — ылуагъ
пшыгъэм.

Бысым нэгъуцур

Ныомрэ лIыжыымрэ атакъэ
аукIыгъ. Шыуаным ралъхъагъ.
Хьакум тырагъэуцуагъ. ОшIэ-
дэмышIэу хьакIэ къафэкIуагъ.
ХьакIэм мэ IэшIур кыкIло. «Сы-
гъолыжынып, сежэн, лы са-
гъэшхын», — елошъ, мэгугъэ. Ау
ныомрэ лIыжыымрэ ащ фэдэ гу-
хэлъ яIэп: кIыхъэ-лыхъэ зы-
рагъэшIы. Ныомрэ лIыжыымрэ
щагум икIыгъэх. ХьакIэм атакъэр
псым кыхилъэшъуи ышхыгъ.
Цокъэжъэу адыжыныу псым ны-
омрэ лIыжыымрэ халъхъагъэр
кыхихи, шыуаным ридзагъ. Ны-
омрэ лIыжыымрэ кыеупчIыгъэх:

— Тхьапша уныбжыр?

— Атакъэм къу-къу-рекъу
зылоу, цокъэжыбэ зешIэр сы-
ныбжъ, — ылуагъ хьакIэм.

Бадзэмэ ашхыгъ

Ныомрэ лIыжыымрэ псычэт
аукIыгъ. Агъэжъуагъ. Iанлэм
псычэтыр ныом рилъхъагъ.
Техъо фишIыгъ. Ныор ехъуапсэ-
мэ, кыпичымэ ышхызэ, псычэ-
тыр IэкIухагъ. Пшъэмрэ лъа-
къохэмрэ къэнагъэх. ЛIыжыыр
мэзым шыIагъэти къэкIожыгъ.
Ныом ащ релэ. — «А лIыжъ, лыр
бадзэмэ ашхыгъ, пшъэмрэ лъа-
къохэмрэ нахь къэнагъэхэп», —
ылуагъ.

IуkI, орэп унэр зышIыгъэр

Пшъашъэм псэлъыхъо иI.
ДакIо шIоигъу, ау гуащэ фэхъу-
щтыр кыфаеп. Аригъащэрэп.
Пшъашъэр кIалэм етхъагъэп-
цIэкIыгъ. «Сыпщэщтмэ сыщ,
сымыщэщтмэ нэмыкI сыдэ-
кIошт», ылуи фигъэпытагъ.
КIалэм «некло» ылуи кышцагъ.
Кызэрэклорэр зельэгъум, кIа-
лэм янэ пчъэлум Iууцуагъ:

— Укыхъащтэп, — ылуагъ.

ГЪЭЗЕТЕДЖЭМ ИЕПЛЫКІ

Тиадыгэ лъэпкь ишэн-хэм, ихабзэхэм ядэ-хагъэ, ядэгугъэ арыгушылэхуэ егъашлэми кыырэклэ. А шэн-хабзэхэм яхылаагъэхэр тилъэпкь гъэзетэу «Адыгэ макъэм» кыхьэхуэ бэрэ кыхьэкы. Непэ сызгъэгумэклэу къаслэ сшлэигоу телевизорым кыыгъэлъэгъорэ тхьамыклаагъохэр арых.

жыыгъошлэп. Иофым икьежъаклэ бэмэ къапкырэкы. Сэ сишлэшлэклэ, мы Иоф тхьамыклаагъор кызыхэкырэ тилъфыгъэхэм икыу фэдизу мафи чэщи тыналэ зэратемытырэр, шъхьарытлупшхуэ зэрэхэт-

Адыгэмэ ало: «Шышъхьэр блэкымэ шыклэм ултымилэбэжъ». Уильфыгъэ сабыеу кыхьэкыгъэр унэм кыыремыгъахуэ, ар имышыклэгъэ пкыгъо горэм фэдэу члоогъэдзыжыкыклэ нахьышлуи, нахь

МЫЛЪКУР рамыгъэкъузэ...

Бэмышлэу телевизорым иканалхэм ащыщ кыыгъэлъэгъуагъ бзылфыгъэ горэм тучаным зычлахьэм коляскэу клэлэцлыкыр зырысыгъэм кьемыклэлэжъу кылуини, зигъэбылтыжыгъуэ. Джащ фэдэу плэгъуштыр бэ, аужыпкъэм сабий цылнэ цыкыр хэкхэр зэратакхохэрэм пленкэ такыр ещэкыгъуэ кырахьжы. Зисабый зыукыжыкхэрэи кьахэкых. Ахэр зэклэ тхьамыклэгъо шылаклэм кызыдихыгъэхэм ащыщэу бэмэ алыгъэ. Ар гум римыхьыми, Иофым уигъэгумэкын фаеу кыышлэшлы.

Зигугъу кьэсшы сшлэигоу сабийхуэ ны-тыхэм кычладзыжыкхэрэм, анэ кыыз-щыплэгъэ мафэм щегъэжъагъэу ным илэшлугъэ пэлапчъэ хуыным ищынагъо зышъхьарытхуэ клэлэцлыкыу сымэдджэхэрэм унэхэрэм ащадыгъэхэм япчъагъэ зэрэахьорэр ары. Етлани ащ нахь Иофыжыр, еуцоллэгъуаеу щытми, ащ фэдэ сабийхэм адыгэ клэлэцлыкхуэи кьахафэхуэ зэрэхуыгъэр ары. Ащ игугъу кыызэрэтшырэр кьэзымыгъэкылунхэр кыытхэкылынхэкы хуы, ау щытхуым зыдедгъэхьыхуэ «ащ тэ тыфэдэп» тэлэклэ, шлуагъэ гори кыыхьыштэп. «Непэ бгъэшлэгъоужын шылэп, ащ нахь гъэшлэгъони зэхэпхын» зылонхэри кыытхэкыных, ау лъэпкъым зыгу фэуэу, ар зыгъэлапэрэм, цыфым уасэ фэзышлыр нэбгырэ пэпчъ ар ыгъэшлэгъоштэп, тхьамыклаагъоу, шъхьааау ылыгъэшт нахь, сыда пломэ цыфым нахь лъаплэ дунаим тетэп. Етлани адыгэ бзылфыгъуэ ащ фэдэ зеклэуагъэ кызыхафэрэр сыда збгъэпшэн плэкыштыр? Хьаклэ-кыуагъу цыф хабзи, укыти хэшлэ афизымылэм ищыр цыкыу цапэклэ кыырежъааа, ащ пае ыпсэ ытгэм кыыуаау кыызэрэхэкырэ маклэп.

Тинепэрэ нэбжыкыгъэхуэ янасыпынчъагъэклэ е яакылынынчъагъэклэ хуэкьоньгъэ зышыхэрэм ягуклэгъуи, яцыфыгыи, ябзылфыгъэгъуи тыдэ хуэхуэ? Зыгорэуштэу а емыкыу зеклэуагъу цыфыр, анахуэ бзылфыгъэр, зыушъхьааа, тиадыгэ бзылфыгъэхэм зэраготхыштым тылгы-хуэу, нэмыкы гушпыси шъхьэм кьэхъэ: сабыеу кычладзыжыкхэрэр зыщыщ лъэпкъыр сыдэуштэу агъэунэфэр, хуэкьохуэ хуэхэрэба? Хуэкьоньгъэ горэ илэми, амал зэрилэклэ агъэунэфы. Арышъ, уеуцоллэн фаеу мэхуэ лъэпкъу сыдыгуи бзылфыгъэ нэпэ къабзэм уасэ фэзышлырэм, ащ нахь лъаплэ бзылфыгъэмклэ шымылэу зылытэрэм ишэн-хабзэхэм члэнэгъэшхо зэрашырэм.

Иунагъо кыыхуэхэрэ сабыр насыпышлэ хуыным хэти шэгугъы, клэхьопсы. Ау цыфхэм анэгу уклэлэжъын умылэкынынэу зеклохэрэр тилъфыгъэхэм кьахэкых. Сыда ар зыгъэхуэхэрэр, тыда тызыхуэхуэрэр? Сыд фэдэ плуныгъа ыгъотырэр, сыд фэдэгуа, цыфыгъа илэхуэ плон плэкыштыр мэзигъум кыкылоу ышъо хэлъыгъэ сабий бзэмылу цыкылоу дунэе нэфыр зэригъэлъэгъугъэм игъашлэ зыгъэушлункыжыкхэрэм, ар пыдзы зышлыр, ащ лымылэбжыкхэр бзылфыгъэм? А сабий цылнэ цыкыр зыкыб кьэзыгъэзэгъэ ным еджэнышъ, кыыгъэуцун, ипцымэмэ макъи зэхыригъэхын ылэкыштытэп. Ау сыд фэдэ пкыхьааа шлуау исабыеу чэтыу щырым фэдэу гум кыыринагъэр кыызхафэхуэ а бзылфыгъэм чэщырэ ылыгъэхуэрэр?

Ар гур зыгъэцлыкырэ Иофышхоу щыт. Сыда ащ фэдэ гухэкхэр кыытхуышлэнхуэ зыкылэхуэрэр? Мы упчлэм иджэуап еты-

хэр ары. Егъашлэми ало бзылфыгъэм нахь уналэ тетын фаеу. Адыгэ бзылфыгъэхэм анахь дахэ шымылэуи алозэ егъашлэми кыырэклэ. Ахэм шъхьэклэфагъэу, зеклоклэ дахэхуэ, укытагъэу, шъхьэлъыгъэхуэ ахэлъхэм афэдэ зыхэлъ цыф лъэпкъ шылэп плони ухуэкьонэп. Адыгэмэ гушылэжъ ял: «О пшъхьэ зэрэплъытэжъ цыфмэ узэралыгъэшттыр».

Тэ кьэдгъэшлэгъэм тибзылфыгъэхэр тлыгъэхуэ, дгъашлэхуэ кьэтхыгъ. Ахэмэ язеклэуагъэ джы тибзылфыгъэ нэбжыкыгъэхэм язеклэуагъэ уэпцплылымэ, чыгушхоу тызтитымыр ташъхьагъ ит огушхомрэ зэрэзэпчъыжыкхэм фэд.

Тяжыгъэплъба зэ тиныбжыкыгъэхэм. Сыд яхэтыкл, сыд язеклэуагъ, сыд языфааа, яшъхьэклэфагъ, ягуклэгъу, ягулыгъ. Зэклэми яджэуап кьэстыжынынэу мыхэмэ ягугъу кьэсшыгъэп. Хэти ащ фэдэ елэгъу ыкыи рехьыллэ.

Сэ сыгу хэкырэ зы — мыщ фэдиз тхьамыклаагъор кыытфэзыжыгъэр, джыри нахь тхьамыклаагъо кьэзыжынынэу тызфырымкыурэр тителевизоруу нычэпэрэ чэщым хэгъэнагъэу тиныбжыкыгъэхэр эплгыхэрэр ары. Хэти тиныбжыкыгъэхэр зэдлухэрэр, зыгъэплэгъэхуэрэр, зыгъэсэхэрэр? Еджаплэм клорэ клэлэджаклохэм яклэлэгъаджэ кылуагъэрэм едлухэм нахь, телевизорым кыыгъэлъагъохэрэр нахь яклэсэх. Етлани гъэшлэгъоньр ащ кыыгъэлъагъохэрэр нахь шлэхуэ агу зэрэауабытэхэрэр, ашлэш зэрэхуэхэрэр ары. Телевизорым еплгырэ нэбжыкыгъэхэм ауж кыинэхэрэм ахэм анахьжыкхэри. Лъэшэу агу рыхуэу кьааахэрэм ащылгы кьэтынхуэ «Час пик», «Пусть говорят» зыфилохэрэр.

Шыпкъэ, шылэныгъэр хэшлэклэу нахь кыин мафэ кьэс мэхуэ. Зыгу клодырэ цыфым ышлэн ылыгъыштыр кьэшлэгъуае. Ау сыдыгъуа тиадыгэмэ яклэлэцлыкхуэр пыдзы ашыхуэ кызыхэкыгъэр? Сыд фэдэ кыин ахэм апэ кыкыгъэми, зауи, гъаблэ тилъэпкъ эпичыгъэр маклэп, ау сыдыгъуи ицыфыгъэ ыгъэлъэплагъ, ицыфышъхьы ежъ ышъхьы уасэ афишлыжъу кыыхьыгъ. Адэ зэклэ непэ мыхуынэу кыытхафэрэр шылэныгъэр зэрэкыным тетэлъэкклэ хуышга, ашлэ зытыхуыжыкыи екыуа?

Непэ зигугъу кьэсшыгъэ Иофым ылыапсэ чыжъу кыышежъ. Хэти исабий мыхуын кыыригъэхуыллэ шлэигоу, ау сыдыгъуи тиадыгааа, тицыфыгыи, тишъхьэлъыгъэжы кыызшежъэрэр унэгъо лъачлэр ары. Хэтрэ унагъуи шэн-хабзэу илтым ифэмэ-бжыкыи нэбжыкыгъэ ащ исым кыытмыхуэу плон плэкыштытэп. Ащ кыызгъэкырэп ны-тыхэр емыкылоу зеклохуэ, ялыфыгъэхэм ахэм шысэ атырамыхуэ. Сэ кыызэрэсшлэшлырэр ахэр шъхьарытлупшхуэ зэралупшыгъэхэр ары ащ фэдэм тыфэзычэрэр. Гухэкл нахь мышлэми, тыхуэ ащ фэдэу зеклоу тилэри маклэп.

Адэ сыдэуштэу кыыгурылошта непэ тиадыгэ пшъашъэхэм ащышхэр тутыным, шьон пыгъэхэм зэрапышагъэхэр? Нычэпэ сыхьааа 2 — 3-м унэм кыызэрихьа-жыкхэрэр? Уильфыгъэ мыхуын кыышчышлыгъэмэ, хуэкъуаагъэм, нахь лъэшэу угу фэгъу, уналэ тебгъэтын фае нахь, хуыштыр хуугъахуэ бгъэсэжынынэу уфежъэжыкыгъэ кыкылын шылэп.

насыпышлуи хуыштэп. Шыпкъэ, адыгэ унагъомклэ ащ еуцоллэгъуаеу щыт, ау урихьылаагъэ зыхуыклэ, гуклэгъуи, цыфыгыи кыызхэбгъэфэхэ фае.

Мы аужырэ илэс пчъагъэм бэрэ ягугъу тэшлы адыгэ лъэпкъым изыужыжыын, ащ илэпкъ зэхашлэ, илэпкъ шлэжъ кьэлэ-тыгъэнхэ, нэбжыкыгъэхэм ахэр ахэлъхуэ тилунхэ зэрэфаем. Нэбгырэ тхьапша тикъуаджэхэм дэмыкылаагъэхуэ ыкыи кьэзымышагъэхуэ адэхэр? Ахэр бэ мэхуэ. Сыд пае кьамышчэра е дэмыкылохэра? Мы упчлэм иджэуап зы — шылаклэр эжъу, Иофшлэлэр икыурэп, унэу зырысыштхэр шылэп тэлэ. Шыпкъэ, ахэм тэрэз горэхэр ахэлъ, ау Иофым арэп ылыпсэ шъыпкъэр. Кьалэм удэсмэ нахь кыин, ау кьуаджэм удэсмэ, унэ пае укьэнэштэп, Иоф шлэштмэ хьон, хатэрэ былымрэ блэжыштмэ узыгъэхуын шылэп. Ау арэп ушъхьагъур. Ушъхьагъур ащ нэмыкы: ешъо-ныр, тыгъоныр, бзэджэшлэныр, зэоныр, шъхьахьаагъэр. Адэ дэмыкыгъэ пшъашъэхэр сыда зыгъэхуэхэрэр? Ащ джэуап дэгъу ил: унэ зэтет инышхорэ иномаркэ машинэ дэгъурэ ялэхуэ фае зыдэклоштхэм. Ащ фэдэ зимылэхэм афаехэп. Джауштэу хэплгыхьэхэзэ, зэхадзыхэзэ янэ-ятэхэм апащхьэ кьэнэх. Ныбжыкыгъэу аклэ-кыи, нахьжыжыкхэм афаехэп, нахькыгъэхэр ашлэныбжыкыгъэхуэ, зэрэпэсыхэрэп.

Адэ тиклэлэ нэбжыкыгъэхэр сыдым ыгъэхуэхуэра? Мыщи джэуап дэгъу ил: Иоф ашлэрэп, ашлэнэуи фаехэп. Аркыым дэгъоу ешъо, мэтыгъо. Тыдэ кыкыла ашхы-рэр, рашуэрэр? Ащ укьэлэпчлэжынынэу шытэп, янэ-ятэхэм кьаратыр пенсие тлэклур ары зэрэшылэхэр.

Сыдэуштэу уилъэпкъ хэхьончта ащ фэдэ зеклоклэ-шлыкыгъэр пхэлъхуэ? Зэклэми тэкуо, «Мардж хуыжын, тилъэпкъ хэхьончлэ» тэлэ. Ау тызэрэкуорэм нэмыкыкыгъэ тилэрэ шылэп. Непэрэ шылаклэм апэрэу мылкъур, ахьшэр щытэгъэуцух. Цыфышъхьэм тигъэгумэкырэп. Зэклэми афимыгъэкыурэр мылкъумрэ ахьшэрэ. Ахэм анахь лъаплэ шымылэу зылохэрэр кыытхэтых. Псауныгъэм изытет ыгъэгумэкыжыкхэрэп. Мылкъурэ ахьшэрэ уилэмэ, зэклэри уилэу кьашлэшлы. Зэралытэрэр, ахьшэ уилэмэ псауныгъэр кьэпчэ-фынэу ары. Ащи шыпкъэгъэ тлэклэ хэлъ. Сымэдджэщым учлэлэмэ, ахьшэ уилэмэ врачхэм яшлуагъэ кьуаагъэкыштыт. Уимы-лэу кызыбдашлэклэ, бэрэ кыоклолэштхэп. Тиныбжыкыгъэхэр етэкьохых, машинэ зэутэклэхэм ахэкуадэрэр нахьбэ мэхуэ. Уегушпысааа тилъэпкъ илофхэр дэгъухэп. Тэш фэшъааа хэхьончлэ урысыем цыф лъэпкъ ислэ сломэ, сыхэмыуааа кыысшлэшлы. Тикъуаджэхэм зы илэсым кыкылоу нэбгырэ 35 — 40 задэллыкыкыгъэ, анахьбэми нэбгырэ зыбгъушлэ кьадахьорэр. Арышъ, анахь гугъэплэшхоу тилэн фаер тилъэпкъ ишэн-хабзэхэр кыызфэдгъэфедэнхэр, ахэм дэхагъэу ахэлъыр тиныбжыкыгъэхэм агурыдгъэлоныр, гъэспэпчхьэ адытилэ зыпыгъэу ауж титыныр ары.

ХЪОДЭ Сэфэр.
Иофшлэным иветеран.

Ткъош республикэхэр

Къэбэртэ-Бэлыкъары

КЪБР-м и Президент макъэ кыызэригъэлуаагъэу, республикэм иправительствэ зэрэшытэу отставкам ыгъэкыагъ. Ащ ыпэ-клэ правительствэм итхьаматэу А. Меркуловыр нэмыкы Иоф ыгъэ-цэклэнэу зэрагъэнафэрэм пае илоф луигъэкылаагъ. Псынкылу ар зыда-гъэкылаагъэри кьэнэфагъ — Волгоградскэ хэкум игубернатор иапэрэ лэпылэгъоу джы Иоф ышлэштыт. Правительствэм илэсныкыто нахь Иоф ымышлэгъуэ зэрэзэбгырагъэкы-жыгъэм цыфхэр игъэклотыгъэу тегушылэх, арэуштэу зыкылэхуэагъ агъэшлэгъо. Правительствэжыым хэтыгъэхэм япшъэрылхэр правительстваклэ зэхашчэфклэ агъэц-клэштых.

Президентэу Къанэкъо Арсен икыгъэ илэсым мылкъоу кыыхьаагъэр зыфэлизым фэгъэхьыгъэ декларациеу ытхыгъэр исайт кыыригъэхьагъ. Ащ кыызэрэщиорэмклэ, 2011-рэ илэсым сомэ миллион 87-м ехуэ ежъ ышъхьэкклэ кыылэжыгъ. Ащ нэмыкылу чыгоу, машинэу, унэу, гаражэу илэхэри ыушъэфыгъэп. Президентым ишъхьэгъусэ чыгу лэхьы 4, фэтэри 2, кьушъхьэм хэтэу зы псэушлэ, автомобили 3 илэх.

Кьалэу Ессентуки бэмышлэу шыклогъэ дэклэгъо зэхэсыгъоу гъэтхасэхэм япхьын фэгъэхьыгъа-гъэм УФ-м и Правительствэ итхьаматэ игуадзэу Виктор Зубковыр хэлэжыагъ. Ащ КЪБР-м и Президент кыызэрэщилуаагъэмклэ, гъэтхэсэ лэжыгъэу апхьыштхэм чыгъэшлу тонн мин 50-м ехуэ ахэлъхьэгъэн фае. **Президентым джырэ уахьтэм тефэу тонн мин 40-р кыызэрэзлэклаагъэхьаагъэр кыылаагъ.**

«Къэбэртэ-Бэлыкъар Республикэм ицыфхэр террорым пэуцужыкх» зыфилорэ форумыр кьалэу Налшык мэлылфэгъум щызэхаштыт. Ащ партие зэфэшъхьааа, ветеранхэм яорганизациехэм, нэбжыкыгъэхэм, предпринимательхэм, общественнэ организациехэм яллыкылохэр хагъэлэжыштых. Зэхашааахэм пшъэрылшъ шъхьааау зыфагъэуцужыкхэр экстремизмэврэ терроризмэврэ цыфхэм япсэуклэ зэрарэу кыыфахьын алъэ-кыштым шъхьыжыгъуэ ащ шытегушылэнхэр ыкыи республикэм мамырныгъэ илэныным пае цыф псэури зэрэзэкъоуончхэ фаер кыызэхэхьэхэрэм агурагъэлоныр арых.

Наркотикхэр хэбзэнчэу цыфхэм амыгъэфедэным лъыплъэрэ кьулыкыуааа яшлэигоныгъэкклэ **республикэм «провод занклэу» кыышызлэуахыгъэм ишлуаагъэ кьэкылаагъ.** Чыплэ зэфэшъхьааахэм ащыпсэурэ цыфхэр ащ кьытеуаааа ыкыи клэным, нэмыкылу кьэкылэхэрэм ахашыкыларэ наркотикхуэ цыфым иакыыл зыгъэу-ташъохэрэр зышэхэрэр, зышашэрэ чыплэхэр кьаралуааааа. Нэужым улъэкылуааа ашыгъэхэмклэ зэфэшъхьааааа уаааааа Иоф 14 кыызлэуахыгъ.

(Тикорр.).

БАСКЕТБОЛ. АПШБЭРЭ КУПЫР

Ешлэгъуитф — теклоныгъитф!

«Планета-Университет» Ухта — «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — 77:90 (16:28, 17:27, 29:19, 15:16).
Мэлылфэгүм и 9-м Мыекъуапэ щызэдешлагъэх.
Зезыцагъэхэр: О. Журавлев — Заречный, В. Петров, И. Куксов — тлур Ростов-на-Дону.
«Динамо-МГТУ»: Тусиков — 12, Гапошин — 2, Иванов — 19, Долгополов — 13, Воротников — 30, Тыу, Хмара — 6, Мэрэтыкью, Степанов — 4, Хьякьун — 4.

С. Воротниковым гъэшлэгъонэу, узылэпицэу ыгъэцаклэщтыгъэх. С. Ивановырт члэгъым члэтэу зэрэбанэщтыгъэр, лэгуаор къалэхын зэрлэжкыщтыгъэр спортым илэгъапэмэ адиштэщтыгъ.

Хьякьэмэ Антон Степановымрэ Константин Бреевымрэ къахэщыщтыгъэх, очко 41-рэ якомандэ къыфахыгъ. Аужырэ такыкыи 10-м бысымхэм ухъумэн логъыгъохэр нахышлэу агъэцаклэхуу фежыгъэх, ащ ишлугъэкли хыагъэм лэгуаор нахыбэрэ радзагъ.

Тыу — 2, Блэгъожь, Мэрэтыкью — 2, Степанов — 4, Хьякьун — 17.

Финалныкъом апэрэ чыплэр къызэрэщыдыхыштым даклоу, зэклэ ешлэгъухэр тикомандэ къыхынхэу пшэрылэ зыфишлэжыгъагъ. Хьякьэмэ ар ашлэщтыгъэми, гугъэр чламынэу теклоныгъэм фэбанэщтыгъэх.

«АлтайБаскетым» иешлаклоу Глеб Бейгель-зимер очко 38-рэ икомандэ къыфыхыгъ. Хьякьэмэ очкоуиц дзыгъохэр гъогогъуи 7 хъурджанэм радзагъэх. Тибаскетболистхэм ешлэгъур къахыным пашэурылэу къызыхагъафэрэм тигъэгъушлэщтыгъ. Антон Тусиковыр тикомандэ зыхэтыр апэрэ илэс. Спортсмен ныбжыкьлэм хэпшыкьлэу илэлэсэныгъэ хегъахъо. Ябэнызэ хэклэплэ гъэшлэгъонхэр къегъотых. Очко 27-рэ зы ешлэгъум къызэрэщыкыгъэр тигуапэу къыхэтэгъэщы. Хьякьунэ Русльани а мафэм дэгъоу ешлагъ.

Зэлуклэгъур зыщауыным Барнаул испортсменмэ хъурджанэм лэгуаор нахыбэрэ радзагъэми, теклоныгъэр тшлугъахын алэжкыштыгъуу кыттыхыгъэп.

— Тикъалэ тыщешлэгъу пэпчъ теклоныгъэр къышцэдэты, спортыр зикласэхуу кыттылэплэхэрэр дгъэгъушлэх тшлугъагъ, — кытилуагъ «Динамо-МГТУ»-м итренер шхъалэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ тренеру Андрей Синельниковым.

Финалым хэфагъэхэр

Мыекъуапэ командих щызэлуклагъ. Финалым хэфагъэхэр: «Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ, «Планета-Университет» Ухта, «АлтайБаскет» Барнаул. Мэлылфэгүм и 20 — 22-м адэж Москва хэкум икълэу Виднэм финалыр щыклошт, ащ команди 8 щызэлуклэшт. Ростов-на-Дону, Мыекъуапэ, Барнаул, Воронеж якомандэхэр зы купым щызэдешлэщтых.

Клэух ешлэгъур

«Динамо-МГТУ» Мыекъуапэ — «АлтайБаскет» Барнаул — 94:89 (27:16, 23:23, 23:23, 21:27).
Мэлылфэгүм и 10-м Мыекъуапэ щызэлуклагъэх.
Зезыцагъэхэр: А. Андреев — Пятигорск, В. Петров, И. Куксов — тлур Ростов-на-Дону.
«Динамо-МГТУ»: Гапошин — 14, Хмара — 6, Иванов — 6, Долгополов — 9, Воротников — 7, Тусиков — 27,

А. АБРАМОВЫМ И КУБОК

«Динамо» — «Газпром» — 5:0.
Мэлылфэгүм и 10-м стадионэу «Юностым» щызэлуклагъэх.

Адыгейм ифутболист цлэрылу Анатолий Абрамовыр игъонэмысэу дунаим ехыжыгъ. Илэс къэс ащ фэгъэхыгъэ зэнэкъокъухэр Мыекъуапэ щэклох. Кубокым икыдэхынклэ мыгъэрэ зэнэкъокъум командэ 32-рэ хэлэжыагъ. Финалым «Динамо» 5:0-у «Газпромым» щытеклуи, апэрэ чыплэр фагъэшшоагъ.

Мыекъуапэ иадминистрации физкультурамкьлэ ыкли спортымкьлэ икомитет ипашэу Сергей Двойниковыр финалым щешлэгъэ командэмэ афэгъушлугъ, шлугъафтынхэр афишлэжыгъэх.

Республикэ спорт обществэу «Динамо» ипашэ игуадзэу, полицием иполковникэу Александр Леваковым къызэрэтилуагъэу, нэмыкьлэ зэнэкъокъухэм полицием икыулыкъушлэхэр ахэлэжыгъэх, псауныгъэм игъэпытэн, якбулайныгъэ ихэгъэхъон пылбаштых.

Сурэтым итыр: Анатолий Абрамовым и Кубок къыдзыхыгъэ командэу «Динамо».

«Динамо» анахь лээш

ФУТБОЛ

Тхъаумафэм аублэшт

Мыекъопэ «Зэкъошныгъэм» 2011 — 2012-рэ илэс ешлэгъум зыфэгъэхъазыры. Ныбджэгъу зэлуклэгъоу стадионэу «Юностым» щыкьуагъэм футболист маклэп тренерхэм шауплэкьлугъэр. Краснодар краим, Темыр Осетием — Аланием, Къэрэ-шэе-Щэрджэсым, Адыгейм яфутболистхэр «Зэкъошныгъэм» щешлагъэх.

Къэлэпчъэлутэу Меланченкэр, ешлагъэхуу Датхъужыр, Каргиновыр, Хьабэчырыр, Казаковыр, Борисенкэр, Джиеовыр, Луциныр, Къулэр, Василькиныр, Кравцовыр, Нартиковыр, нэмыкьлэхэри ешлагъэм щытлэгъуыгъэх. Тазырыр загъэцаклэм ыуж Сослан Джиеовым къэлапчъэм лэгуаор дидзагъ.

«Зэкъошныгъэм» итренер шхъалэу Кобл Анзор, ащ игуадзэу Константин Лепехиныр футболистхэм акьлэрплых. Командэм аштэщтыр икыу ашлэрэп. «Зэкъошныгъэм» щешлэщтыхэр мэлылфэгүм и 14-м тренер шхъалэм къыхыхынхэ фае. Егъушысэнуу мэфэ заулэ къыфэнагъ. Тикомандэ тыгъуасэ Шьачэ кьуагъэ ныбджэгъу зэлуклэгъухэм ахэлэжыгъэх.

Мэлылфэгүм и 17-м «Зэкъошныгъэм» илэс зэнэкъокъур ыублэшт. Таганрогрэ Мыекъуапэрэ яфутболистхэр тикъалэ щызэдешлэщтых.

Сурэтыр «Зэкъошныгъэм» «Локомотив» яздешлэгъу къышцытырахыгъ. Хьабэчыр ухъумаком лэклэкли.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЪ Нурбий.

Зэхэзышагъэхэр:
 Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

Къыдзыхыгъэхэр:
 Адыгэ Республикэм лэапкь логъэмкьлэ, лэклэб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкьлэ ыкли къэбар жьугъэм иамалхэмкьлэ и Комитет
 Адресыр: ур.Крестыанскэр, 236

Редактор шхъалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редакционер зыдэщыи:
 385000,
 къ. Мыекъуапэ,
 ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:
 приемнэр:
 52-16-79,

редактор шхъалэм иапэрэ гуадзэр:
 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшгъэдэкьыгъэ зыхырэ секретарыр:
 52-16-77.

E-mail:
 adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын логъэмкьлэ, телерадиокъэтын-хэмкьлэ ыкли зэлэ-лэсыклэ амалхэмкьлэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлорышлэп, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиу-тыхэрэм мышпы-кыагъэу къахафэхэрэмкьлэ къззытхыгъэхэм пшгъэдэкьыгъэ ахы. Къатхэхэрэмрэ гъэзетым щылажыгъэхэрэмрэ яеплэклэ зэтемыфэн ылэжкыштыгъ. Гъэзет-еджжэхэм кытфагъэхырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкли къззытхыгъэхэм алэклэдгъэхъажыхэрэп.

Зыщыхауытыр
 ОАО-у
 «Полиграф-ЮГ»,
 385000,
 къ. Мыекъуапэ,
 ур. Пионерскэр,
 268

Пчъагъэр 4280

Индексхэр 52161 52162

Зак. 1070

Хэутыным узщыклэтынэу щыт уахыгъэр
 Сыхъатыр 18.00
 Зыщыклэтынэгъэх уахыгъэр
 Сыхъатыр 18.00

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Локомотив» Кропоткин — 1:0.
Мэлылфэгүм и 10-м Мыекъуапэ щызэлуклагъэх.
Къэлапчъэм лэгуаор дэ-зидзагъэр: Джиеов.